

# **„LA IZVOARELE IMAGINAȚIEI CREATOARE”**

**Studii și evocări în onoarea  
profesorului Mircea Borcilă**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Editori:  
Elena Faur, Diana Feurdean, Iulia Pop**

Argonaut & Eikon

**Seria: PHILOGIA**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**LA izvoarele imaginației creatoare : studii și evocări în onoarea profesorului Mircea Borcilă** / editori: Elena Faur, Diana Feurdean, Iulia Pop. – Cluj-Napoca : Argonaut, – București : Eikon , 2022. –

Bibliogr.

ISBN 978-606-085-113-4

ISBN 978-606-49-0753-0

I. Faur, Elena

II. Feurdean, Diana

III. Pop, Iulia

IV. Borcilă, Mircea (despre)

082.2(Borcilă,M.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOI: 10.26424/978-606-085-113-4

© Autorii își asumă răspunderea pentru ideile exprimate în materialele publicate./ The authors assume all the responsibility for the ideas expressed in the published materials.

Editori: Elena Faur, Diana Feurdean, Iulia Pop

Tehnoredactare și copertă: Ioachim Gherman

## CUPRINS

<b>CUVÂNT-ÎNAINTE .....</b>	<b>17</b>
<b>Mircea Borcilă – Un promotor ilustru al științelor culturii.....</b>	<b>21</b>
<b>Mircea Borcilă – Activitate științifică și editorială .....</b>	<b>41</b>
<b>REVERBERAȚII .....</b>	<b>63</b>
Iulian Boldea <b>Sub zodia integralismului.....</b>	<b>65</b>
Sanda Cordoș <b>Schiță de portret în mișcare .....</b>	<b>72</b>
Alin-Mihai Gherman <b>Trei cuvinte rare .....</b>	<b>75</b>
Ion Istrate <b>Cum l-am cunoscut pe Mircea Borcilă .....</b>	<b>78</b>
Johannes Kabatek, Cristina Bleorțu <b>Correspondența dintre Mircea Borcilă și Eugeniu Coșeriu .....</b>	<b>83</b>
<b>TEORIA ȘI FILOSOFIA LIMBAJULUI.....</b>	<b>121</b>
Mircea Flonta <b>Abordarea naturalistă și abordarea istoric-culturală a cercetării limbajului în viziunea lui Eugeniu Coșeriu .....</b>	<b>123</b>
Jesús Martínez del Castillo <b>La filosofía hecha lingüística .....</b>	<b>145</b>

## CUPRINS

Dumitru-Cornel Vîlcu <b><i>Sensul celor patru – o conversație imaginară despre poezie (și înțelegerea omului in-actual)</i></b> .....	169
Floarea Vîrban <b>Lingvistica [integrală] – știință eidetică?</b> .....	206
<b>HERMENEUTICĂ ȘI SEMIOTICĂ</b> .....	227
Lucia Cifor <b>Statutul și identitatea hermeneuticii literare</b> .....	229
Aurel Codoban <b>Trei întâlniri teoretice cu poeticianul Mircea Borcilă</b> .....	239
Göran Sonesson <b>On the Borders of Metaphorology: Creativity Beyond and Ahead of Metaphors</b> .....	247
Jordan Zlatev, Tapani Möttönen <b>Semiotica cognitivă și lingvistica cognitivă</b> .....	277
<b>LINGVISTICĂ, PRAGMATICĂ ȘI POETICĂ</b> .....	315
Maria Aldea <b>Termeni de gramatică. O abordare lexicografică</b> .....	317
Iulia Bobăilă <b>La metáfora científica y la anulación de la incongruencia. Implicaciones traductológicas</b> .....	333
Oana Boc <b>Poezia lui Gherasim Luca – armonia unei lumi dizarmonice. O abordare funcțional-tipologică</b> .....	344
Eugenia Bojoga <b>Dezbaterea limbă română sau „moldovenească” în spațiul online rusesc</b> .....	364

CUPRINS

Pompiliu Crăciunescu <b>O tainică relianță: poetician – poet .....</b>	<b>396</b>
Daniela Filip <b>La nature sémantique de l'ironie textuelle. Une approche de la perspective de l'intégralisme linguistique .....</b>	<b>407</b>
Rodica Frențiu <b>Tipologia textuală și discursul hagiografic .....</b>	<b>423</b>
George Dan Istrate <b>Metafora în terminologia artelor vizuale în română și italiană.....</b>	<b>441</b>
Mariana Istrate <b>Substitute stereotipice ale coronimelor în limbajul publicitar al turismului .....</b>	<b>454</b>
Victoria Jumbei <b>Configurații semantice cognitive în <i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă .....</b>	<b>469</b>
Mihai Lisei <b>Cuvântul scris și fotografia în reportajul de ziar. Modalități de analiză .....</b>	<b>480</b>
Rodica Marian <b>Subiectul absolut al artei și alteritatea creatoare .....</b>	<b>498</b>
Ion Mării <b>Note lexicografice .....</b>	<b>513</b>
Nicoleta Neșu <b>Câteva observații legate de rolul profesorului-vorbitor de limbă maternă în traducerea pedagogică utilizată în predarea limbilor străine.....</b>	<b>533</b>
Cristian Pașcalău <b>Modul orfic în poezia lui Teofil Răchițeanu. O abordare în lumina poeziei antropologice.....</b>	<b>543</b>

## CUPRINS

Iulia Pop <b>Prolog de Nichifor Crainic. O lectură în cheie „semantic-logică” (Revelații la cursul de poetică)</b> .....	569
Liana Pop <b>Parcours métaphoriques: de l’écrit à l’oral</b> .....	574
Maria Ștefănescu, Mircea Minică <b>O privire, din perspectiva lingvisticii coșeriene, asupra vocabularului religios reflectat în dicționarele generale de limbă</b> .....	580
Emma Tămâianu-Morita <b>Beyond the Poetic: Exploring the General Mechanisms of Textual Sense Construction</b> .....	592
Flavia Teoc <b>The Theory of Discourse Poiesis in <i>Perpetua’s Passion</i></b> .....	619
Maria-Alexandrina Tomoiagă <b>Desemnarea metaforică a <i>vieții</i> în limba română</b> .....	641
Cristina Varga <b>Metaforele conceptuale ale socializării online în limba română</b> .....	669
Dina Vîlcu <b>The Religious Element and the Language of the 1989 Revolution in Romania. An Integralist Approach</b> .....	689
<b>INTERFERENȚE CULTURALE</b> .....	709
Doru Radosav <b>Cărțile sfinte și retorica sentimentului religios</b> .....	711
Ion Taloș <b>Despre întâlnirile dintre culturi și efectele lor</b> .....	720

CUPRINS

Rudolf Windisch  
**Mircea Borcilă macht Eugenio Coseriu  
in Cluj-Napoca bekannt ..... 725**

**FOTOGRAFII..... 745**

**LISTA CONTRIBUTORILOR ..... 759**

**TABULA GRATULATORIA..... 787**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

## TABLE OF CONTENTS

<b>FOREWORD</b> .....	17
<b>Mircea Borcilă – An Illustrious Promoter of Cultural Sciences</b> .....	21
<b>Mircea Borcilă – Scientific and Editorial Activity</b> .....	41
<b>REVERBERATIONS</b> .....	63
Iulian Boldea <b>Under the Sign of Integralism</b> .....	65
Sanda Cordoș <b>A Portrait Sketch in Motion</b> .....	72
Alin-Mihai Gherman <b>Three Rare Words</b> .....	75
Ion Istrate <b>How I Met Mircea Borcilă</b> .....	78
Johannes Kabatek, Cristina Bleorțu <b>Correspondence Between Mircea Borcilă and Eugenio Coseriu</b> .....	83
<b>THEORY AND PHILOSOPHY OF LANGUAGE</b> .....	121
Mircea Flonta <b>The Naturalistic Approach and the Historical-Cultural Approach to Language Research According to Eugenio Coseriu</b> ....	123
Jesús Martínez del Castillo <b>Philosophy Made Linguistics</b> .....	145



TABLE OF CONTENTS

Dumitru-Cornel Vâlcu <b><i>The Sense of Four – An Imaginary Conversation on Poetry (and the Understanding of the In-actual Man)</i></b> .....	169
Floarea Vîrban <b>[Integral] Linguistics – an Eidetic Science?</b> .....	206
<b>HERMENEUTICS AND SEMIOTICS</b> .....	227
Lucia Cifor <b>The Status and Identity of Literary Hermeneutics</b> .....	229
Aurel Codoban <b>Three Theoretical Encounters With the Poetician Mircea Borcilă</b> .....	239
Göran Sonesson <b>On the Borders of Metaphorology: Creativity Beyond and Ahead of Metaphors</b> .....	247
Jordan Zlatev, Tapani Möttönen <b>Cognitive Linguistics and Cognitive Semiotics</b> .....	277
<b>LINGUISTICS, PRAGMATICS, AND POETICS</b> .....	315
Maria Aldea <b>Grammar Terms. A Lexicographical Approach</b> .....	317
Iulia Bobăilă <b>The Scientific Metaphor and the Cancellation of Incongruency. Translation Implications</b> .....	333
Oana Boc <b>The Poetry of Gherasim Luca – The Harmony of a Disharmonious World. A Functional-Typological Approach</b> .....	344

TABLE OF CONTENTS

Eugenia Bojoga <b>The Romanian vs. "Moldovan" Language Debate in the Russian Online Space .....</b>	<b>364</b>
Pompiliu Crăciunescu <b>A Mysterious Reliance: Poetician–Poet .....</b>	<b>396</b>
Daniela Filip <b>On the Semantic Nature of Textual Irony. An Approach in the Light of Linguistic Integralism .....</b>	<b>407</b>
Rodica Frentiu <b>Textual Typology and the Hagiographic Discourse .....</b>	<b>423</b>
George Dan Istrate <b>Metaphor in the Terminology of the Visual Arts in Romanian and Italian .....</b>	<b>441</b>
Mariana Istrate <b>Stereotyped Substitutes of Coronyms in the Language of Tourist Advertising .....</b>	<b>454</b>
Victoria Jumbei <b>Semantic-Cognitive Configurations in Povestea lui Harap-Alb by Ion Creangă .....</b>	<b>469</b>
Mihai Lisei <b>The Written Word and the Photo in the Newspaper Report. Possibilities of Analysis .....</b>	<b>480</b>
Rodica Marian <b>The Absolute Subject of Art and the Creative Alterity .....</b>	<b>498</b>
Ion Mării <b>Lexicographical Notes .....</b>	<b>513</b>
Nicoleta Neșu <b>Some Observations Regarding the Role of the Native Speaker Teacher in Pedagogical Translation Used in Foreign Language Teaching .....</b>	<b>533</b>

TABLE OF CONTENTS

Cristian Pașcalău <b>The Orfic Mode in the Poetry of Teofil Răchiteanu. An Approach in the Light of Anthropological Poetics</b> .....	543
Iulia Pop <b>“Prolog” by Nichifor Crainic. A Key Reading in Logical Semantics (Revelations in the Poetics Course)</b> .....	569
Liana Pop <b>Metaphorical Pathways: From Writing to Oral</b> .....	574
Maria Ștefănescu, Mircea Minică <b>Some Remarks on E. Coseriu's Structural Semantics and its Relevance for Lexicographic Definitions</b> .....	580
Emma Tămâianu-Morita <b>Beyond the Poetic: Exploring the General Mechanisms of Textual Sense Construction</b> .....	592
Flavia Teoc <small>BCU Cluj / Central University Library Cluj</small> <b>The Theory of Discourse Poiesis in <i>Perpetua's Passion</i></b> .....	619
Maria-Alexandrina Tomoiagă <b>The Metaphorical Designation of <i>Life</i> in the Romanian Language</b> .....	641
Cristina Varga <b>Conceptual Metaphors of Online Socialization in Romanian</b> .....	669
Dina Vilcu <b>The Religious Element and the Language of the 1989 Revolution in Romania. An Integralist Approach</b> .....	689

TABLE OF CONTENTS

<b>CULTURAL INTERFERENCES .....</b>	<b>709</b>
Doru Radosav	
<b>The Holy Books and the Rhetoric of Religious Feeling .....</b>	<b>711</b>
Ion Talos	
<b>On the Encounters Between Cultures and Their Effects .....</b>	<b>720</b>
Rudolf Windisch	
<b>Mircea Borcilă Makes Known</b>	
<b>Eugenio Coseriu in Cluj-Napoca .....</b>	<b>725</b>
<b>PHOTOS .....</b>	<b>745</b>
<b>THE LIST OF CONTRIBUTORS .....</b>	<b>759</b>
<b>TABULA GRATULATORIA .....</b>	<b>787</b>

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ALIN-MIHAI GHERMAN<sup>1</sup>

## TREI CUVINTE RARE

În *Dicționarul latin-român* al lui Teodor Corbea, scris în ultimul deceniu al secolului al XVII-lea, găsim următoarea intrare în dreptul unui cuvânt pe care îl aflăm rar în dicționarele latine moderne: „**bibliotaphi, g.m.pl.**<sup>2</sup> coșciğători de cărți, adecă oameni ca aceia, carii, când pot căpăta oarecare cărți bune, la nimini nu le părătescu, fără numai șie în taină-ș cetesc”. Respectivul cuvânt se află între „**Biberius, g.m.** nume scornit au fost al împăratulu Tiberie pentru căce că bucurosu au băut vinul cel bun” și „**biblos, g.m.** un lemn din Eghipet, pă cojile a căruia în chip de hârtie au scris, din lemnu-i corăbii au făcut”, într-o sumedenie de cuvinte latine cunoscute și intrate și ca neologisme în limba română, precum: *Biblia, g.n.pl.; bibliographus, g.m.; biblion, g.n.; bibliopola, g.m.; bibliopolium, g.n.; bibliotheca, g.f., bibliothecalis,-e*<sup>3</sup>, dar și alt cuvânt rar folosit: „**Bibliolatas, g.m.** grammaticul Didimos s-au numit așa pentru căce că o mie și cinci sute de cărți au scris” sau un toponim a căruia localizare modernă va fi neapărat necesar să o descoperim: „**Biblina, g.f.** țânut al Trației în care să să [sic!] face vin bun”.

Cuvântul *bibliotaphus* este compus din cuvintele de origine greacă: *βιβλος* „carte” și *τάφος* „sarcofag” sau „mormânt”; el nu este prezent în dicționarele latine pentru că nu a fost menționat în niciun text al latinei clasice; a fost creat la începutul perioadei bizantine, răspândindu-se și în latina medievală. A pătruns și este folosit ca un cuvânt rafinat și ușor peiorativ în engleză, cu sensul „a person who caches or hoards books”<sup>4</sup> sau „one who ‘buries’ books, typically by hoarding them unread, hiding them, locking them away, or otherwise shutting them up and keeping them from

---

<sup>1</sup> Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia; diortositor@gmail.com.

<sup>2</sup> Cuvintele scrise cu literă latină în citatele din *Dicționarul* lui Corbea au fost transcrise cu litere îngroșate.

<sup>3</sup> Glosat în română: „de loc de țânearea cărților”.

<sup>4</sup> <https://www.dictionary.com/browse/bibliotaph> (accesat: 28.06.2022).

use”<sup>5</sup> sau în franceză: „personne qui cache ses livres et ne les communique à personne”<sup>6</sup>. Cuvântul a fost creat în primele secole ale creștinismului, definindu-i pe cei care păstrau ascunse texte ale literaturii „păgâne”, persoane cărora trebuie să le păstrăm o veșnică recunoștință pentru salvarea culturii Antichității, atâta cât aceasta a fost salvată. Față de bibliotafii moderni, recunoștința noastră trebuie să fie destinată doar celor care, în perioade de persecuții sau dictaturi politice, au salvat o cultură exclusă de regimurile totalitare și nu celor care, fiind în posesia unor sau mai multor cărți inaccesibile contemporanilor, și-au construit pe baza acestora false cariere de intelectuali profunzi. Personal am cunoscut reprezentanți ai ambelor categorii.

Cu o singură atestare în limba română este cuvântul **coșcigători**; el este dezvoltat de la substantivul *coșciug* (formă dialectală *coșcig*), împrumutat din slavul *kovčegŭ*, care trebuie să fi evaluat la verbul \**a coșcigi* „a închide într-un sicriu” (formă neatestată până acum în texte românești), de la care, cu ajutorul sufixului de agent *-tor* a fost creat, probabil de Teodor Corbea, în lipsa unui cuvânt potrivit. Sufixul *-tor* este foarte mult folosit de Corbea pentru a defini noțiuni necunoscute limbii de până atunci, fiind de cele mai multe ori dublate de sinonime din lexicul comun, multe din aceste forme fiind cu atestare doar în acest text și necunoscute dicționarelor limbii române: „**adpromissor, g.m.** făgăduitoriu, chiezaș”, „**adversarius, g.m.** împotrivoriu, vrăjmaș”, „**adulator, g.m.** lingușitoriu, amăgitor”, „**agonotheta, g.m.** dăruitoriu în joc al dobânditorilor”, „**faticanus, g.m.** gâcitori, gâcitoriu rânduiri lui Dumnezeu”, „**homeromastyx, g.m.** măscăritoriu lui Homer”, „**materiarius, g.m.** cioplitoriu al lucrurilor de clădit, gătoriu”, „**pinnirapus, g.m.** hărțuitoriu rațiarius, care de pre coiful lui mirmillo celui ce să lupta cu dâns, pana o au răpit jos” etc.

Al treilea cuvânt (de fapt o cuvântare) asupra căruia doresc să mă opresc poate să fie contras la sintagma RECUNOȘTINȚĂ: Am fost studentul (indisciplinat și recalcitrant) al lui Mircea Borcilă. Pe vremea studenției mele, ultima noutate în lingvistică era teoria lui Chomsky (cine mai vorbește astăzi despre el?), iar imaginea propusă de acesta despre limbă mi se părea rigidă și asemănătoare unui sumar bilanț contabil. În consecință, protestam strigând: „Nu sunt de acord!”. Timpul a transformat relația dascăl-student într-una de profundă prietenie și afecțiune (îmi doresc din toată inima să nu mint: o afecțiune reciprocă).

<sup>5</sup> <https://en.wiktionary.org/wiki/bibliotaph> (accesat: 28.06.2022).

<sup>6</sup> <https://www.cnrtl.fr/definition/bibliotape> (accesat: 28.06.2022).

## TREI CUVINTE RARE

Departa de a fi un *bibliotaphus* sau un *coșcigitor de cărți*, Mircea Borcilă s-a dăruit cu generozitate între studenții, discipolii, prietenii și chiar și cunoscuților săi, risipind idei și cărți. Sunt convins însă că, totuși, există în biblioteca lui Mircea Borcilă o cameră de tezaur secretă, cu cărți care nu se împrumută, dintre care, cu siguranță, se află scrierile lui Eugeniu Coșeriu. Precum în parabola biblică, unele grăunțe risipite cu generozitate de el au nimerit pe piatră seacă, altele între buruieni, dar cele mai multe au căzut (sau chiar au fost plantate cu grijă) pe pământ mănos, dând roadă bună. Secerătorii acestor semințe au uitat câteodată să spună mulțumesc.

În calitate de beneficiar al acestor idei și al multor cărți (toate câte le-am cerut) din biblioteca lui Mircea Borcilă, mă simt dator să spun tare: Mulțumesc, Mircea!

BCU Cluj / Central University Library Cluj